

Nr 172

Utlåtande i anledning av väckta motioner om åtgärder för Aktiebolaget Radiotjänsts förstatligande.

(4:e avd.)

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Öhman m. fl.* (I: 184) och den andra inom andra kammaren av herr *Hagberg m. fl.* (II: 252), har hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär utredning och förslag till åtgärder för Aktiebolaget Radiotjänsts förstatligande på sätt som i motionerna föreslagits.

Beträffande de skäl motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande hänvisas till motionen II: 252.

Över motionerna ha, efter därom i vederbörlig ordning gjord framställning, yttranden avgivits av *telestyrelsen* och *Aktiebolaget Radiotjänst*, vilka yttranden som bilagor fogats till detta utlåtande (Bilagorna A och B).

Utskottet. I motionerna har bl. a. berörts frågan om formerna för finansieringen av ljudradion samt den i årets statsverksproposition föreslagna höjningen av licensavgiften. I förstnämnda avseende har därvid framhållits att den självfinansieringsprincip som f. n. tillämpas står i strid mot ett av 1947 års riksdag fattat beslut i ämnet, enligt vilket kostnaderna för skolradioverksamhet, kortvågssändningar till utlandet samt väderleksrapportering m. m. ej skulle bestridas av licensmedel utan genom särskilda anslag å riksstaten.

Utskottet, som är väl medvetet om förenämnda beslut och dess innebörd, vill dock erinra om att de ekonomiska förutsättningarna för rundradioverksamheten nu äro andra än vid angivna tidpunkt, då licensmedlen ännu lämnade överskott. I anslutning härtill må även nämnas att — vid 1955 års riksdagsbeslut rörande sändning av ett andra program i den svenska radion — som skäl för införandet av självfinansieringsprincipen åberopades, att rundradioinvesteringarna icke skulle kunna genomföras utan alltför stor tidsutdräkt, om de skulle konkurrera om investeringsutrymmet med andra statliga investeringsändamål av hög angelägenhetsgrad. Nämneda förhållande torde enligt utskottets uppfattning i än högre grad kunna åberopas i dagens ekonomiska situation. Utskottet får f. ö. beträffande såväl denna fråga som licensavgiftens storlek m. m. hänvisa till sitt utlåtande nr 9 (p. 3) vid vårsessionen av innevarande års riksdag.

Vidkommande den av motionärerna aktualiserade frågan om Radiotjänsts styrelses ställning och organisation vill utskottet — i likhet med telestyrelsen i dess yttrande över motionerna — erinra om att statsmakterna så sent som år 1956 tagit ställning härtill. Någon anledning att nu till förnyat övervägande upptaga därmed sammanhängande spörsmål torde, enligt utskottets mening, icke föreligga.

Vad slutligen beträffar övriga av motionärerna förebragta skäl för ett förstatligande av Aktiebolaget Radiotjänst, kan utskottet för sin del icke finna desamma motivera en sådan åtgärd. Med hänsyn härtill och då ej heller någon särskild utredning i ämnet synes vara av behovet påkallad får utskottet hemställa,

att motionerna I: 184 och II: 252 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 26 november 1957

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit

från första kammaren: herrar Gustaf Karlsson, Karl Andersson, Ohlon, Näsström, fröken Andersson, herrar Gustaf Andersson, Ivar Johansson, Einar Persson, Birger Andersson, Thun, Pålsson, Sunne, Söderberg, Jacobsson och Mårtensson; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Åkerström, Malmborg, Thapper, Jansson i Kalix, Persson i Växjö, fröken Elmén, herrar Rubbestad, Widén, Nilsson i Göingegården, Karlsson i Olofström, fröken Olsson, herrar Andreasson, Löfroth och Heckscher.

Till riksdagens statsutskott

Genom skrivelse den 13 mars 1957 har Kungl. Maj:t anbefallt telestyrelsen att före den 1 maj 1957 till riksdagens statsutskott överlämna yttrande över inom riksdagen väckta och till utskottet hänvisade motioner I: 184 och II: 252 (likalydande) om åtgärder för aktiebolaget Radiotjänsts förstatligande.

Med anledning därav får styrelsen anføra följande.

Telestyrelsen vill först erinra om att de i motionerna under rubrikerna »Formerna för finansieringen» och »En höjning av licensavgiften» berörda frågorna redan behandlats i statsutskottets utlåtande nr 9 år 1957 (s. 20) i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1957/58 i vad avser televerkets fond jämte i ämnet väckta motioner. Sedan utskottets hemställan numera vunnit riksdagens bifall, äro de frågor berörande rundradions ekonomi, som behandlas i nämnda avsnitt av motionerna, avgjorda, varför de icke torde påkalla något yttrande av styrelsen i detta sammanhang.

Vad beträffar övriga delar av motionerna samt motionärernas hemställan om utredning och förslag till åtgärder för aktiebolaget Radiotjänsts förstatligande, vill telestyrelsen framhålla, att vid remissbehandlingen av 1951 års televisionutrednings betänkande Televisionen i Sverige (SOU 1954: 32) endast en av de till ett mycket stort antal uppgående remissinstansernas — Arbetarnas bildningsförbund — i sitt utlåtande ifrågasatte en omprövning, huruvida staten genom aktieinlösen borde göra sig till ensam ägare av Radiotjänst. Något förslag i denna riktning togs icke upp i proposition 1956: 90 angående television. Enligt föredragande departementschefens uttalande i densamma borde däremot en breddning av företagets intresseunderlag ägarum. Olika organisationer, representerande folkrörelser, kultur, näringsliv m. m., skulle därvid inbjudas att teckna aktier i bolaget. Breddningen av intresseunderlaget borde kombineras med en ökning av antalet styrelseledamöter. Mot detta uttalande gjorde riksdagen ingen erinran.

Statsmakterna ha sålunda så sent som år 1956 tagit ställning till frågan om programbolagets status och organisation. Telestyrelsen kan icke finna att något inträffat, som skulle motivera ett frångående av den därvid intagna ståndpunkten till förmån för ett förstatligande av aktiebolaget Radiotjänst enligt motionärernas förslag. Stockholm den 30 april 1957.

Kungl. Telestyrelsen

HÅKAN STERKY

Erik Esping

Tage Rosenlund

Bilaga B

Till riksdagens statsutskott

AB Radiotjänst, som anmodats avgiva utlåtande över två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr Öhman m. fl. (I: 184) och den andra inom andra kammaren av herr Hagberg m. fl. (II: 252), om åtgärder för AB Radiotjänsts förstatligande, får härmed vördsamt anföra följande.

I motionerna framhålls bl. a., att ett helt förstatligande av AB Radiotjänst bättre skulle motsvara formerna för dess finansiering och möjliggöra en bättre kontroll över hur »detta betydelsefulla opinionsbildande instrument användes».

Radiotjänst kan icke inse att formerna för rundradioverksamhetens finansiering motiverar ett förstatligande av Radiotjänst. Att — såsom i motionerna föreslås — viss del av den verksamhet, som bedrivs av Radiotjänst, exempelvis skolradion och sändningarna per kortvåg till utlandet, bör bekostas av statsanslag och ej av licensmedel har av Radiotjänst tidigare vid flera tillfällen föreslagits och även, vilket framhållits i motionerna, i princip beslutats av 1947 års riksdag. Ej heller övriga i motionerna anförda skäl för förstatligande av Radiotjänst av finansiell anledning kan Radiotjänst biträda.

I motionerna anföres som ytterligare ett skäl för förstatligande av Radiotjänst att det därigenom »borde vara möjligt att åstadkomma större garantier för den saklighet och objektivitet, som nu ofta saknas».

Utan att ingå i något bemötande av detta påstående angående Radiotjänsts sätt att handha programverksamheten, vill Radiotjänst dock framhålla som sin åsikt att den nuvarande formen för verksamhetens bedrivande torde lämna lika stora garantier för »saklighet och objektivitet» som om programverksamheten skulle bedrivas av ett helt förstatligt företag. En programverksamhet, bedriven av ett helt statligt företag, skulle enligt Radiotjänsts mening av lyssnarna säkerligen betraktas såsom påverkad av statsmakterna och utgörande ett medel att leda opinionen i för dem gynnsam riktning. Den nuvarande överenskommelsen mellan Kungl. Maj:t och AB Radiotjänst angående rundradions programverksamhet ger i § 8 tillräckliga garantier för att de av Kungl. Maj:t godkända riktlinjerna för verksamhetens bedrivande, vilka just karakteriseras av principen om vederhäftighet, saklighet och opartiskhet, också efterlevs. Stockholm den 11 april 1957.

OLOF RYDBECK

Radiochef